

Wes-Kaapse Provinsiale Parlement

Western Cape Provincial Parliament

IPalamente yePhondo leNtshona Koloni

IMIBUZO

UXWEBHU LWEMIBA 16

UPHENGULULO 1, 13 JULAYI 2016

Ilungelo laMalungu lokubhekisa imibuzo kuBaphathiswa yinxaleny ebalulekileyo yokuqinisekisa ukunika inkcaza kweSigqeba kwiPalamente. Iimpendulo kwimibuzo zithi mhlawumbi zinikezelwe ngomlomo kwiNdlu okanye ngembalelwano.

Imithetho esisiseko yemibuzo neempendulo ikwiMithetho eSisigxina, izigwebo zikaSomlomo nesenzo esisekiwego. Imibuzo ingabhekisa kuBaphathiswa ngokunxulumene neqwanqwa loxanduva lwabo.

Ngokufutshane, imithetho esisiseko kwimibuzo ime ngolu hlobo lulandelayo:

- Xa kubhekisa umbuzo, akukho ngxoxo okanye luvo lunokunikezelwa.
- Umbuzo kufuneka unikezele ngolwazi olusiseko kwaye akufuneki uqlunqwe ngokungathi uphakamisa impendulo.
- Imibuzo mayainxulumane nolawulo lukarhulumente okanye umgaqo-nkqubo kwaye kufuneka ubhekiswe kuMphathiswa onoxanduva.
- Imibuzo akufuneki izabalazele uvakaliso lolovo, ulovo lwezomthetho okanye ubuze ukuba ingaba iintetho ezenziwe koonondaba zichanekile na.
- Imibuzo akufuneki izabalazele isisombululo kwingxaki eqikelelwayo okanye ibe nobugcisa obuthile, ingacaci okanye ingabi nantsingiselo.
- Imibuzo akufuneki iphakamise imiba ephambi kweenkundla zomthetho okanye iqikelele umcimbi wosuku.

Imibuzo ebhekisa kwiNkulumbuso kungenziwanga saziso

Imibuzo ingabhekisa kwiNkulumbuso kungenziwanga saziso kuLwesine wokuqala weseshoni kune noLwesine wesibini emva koko, ngaphandle koLwesine weveki apho iVoti yeShedyuli kwiNkulumbuso kuMthetho oSayilwayo woLwabiwo-mali okanye iNtetho yayo yoBume bePhondo ixoxwa khona. Imizuzu engamashumi amabini iyavunyelwa kwimibuzo kune neempendulo.

Imithetho ebalulekileyo malunga nemibuzo ebhekisa kwiNkulumbuso kungenziwanga saziso ilolu hlobo:

- ILungu lingabhekisa umbuzo kwiNkulumbuso kuphela xa igama lalo livela kwiPhepha loLuhlu lweMicimbi ukulungiselela loo njongo.
- Ayingomagama angaphezu kwesixhenxe achongwa ngokungakhethiyo ukuba abekwe kwiPhepha loLuhlu lweMicimbi.
- Ukuba ngaphezu kwamagama amabini aMalungu amele kwa iqela lezopolotiko elinye achongiwe, kuphela ngala mabini okuqala achongiweyo anokuqukwa kumagama abekwe kwiPhepha loLuhlu lweMicimbi.

- Ukuba igama elichongiweyo livele kwiPhepha loLuhlu IweMicimbi kuqala leleLungu leQela leNkulumbuso, kufuneka liguqulelwe kwiLungu elilandelayo kuluhlu elingelilo eleqela leNkulumbuso.
- ILungu elibiziweyo lingabeka umbuzo omnye ocacileyo kwaye, ngoko nangoko emva kokufumana impendulo kuwo, imibuzo emibini elandelisayo emayinxulumane nombuzo wasekuqaleni okanye nempendulo.

Imibuzo efuna impendulo yomlomo

Imibuzo efuna impendulo yomlomo **ingazabalazela impendulo ethe ngqo** esuka kuMphathiswa onoxanduva kwaye ayifuni zimpendulo zobume beenkcukacha okanye iinkcukachamanani.

Imithetho ebalulekileyo malunga nemibuzo efuna impendulo yomlomo ilolu hlobo:

- Imibuzo kufuneka ingeniswe ngexesha ukunika uMphathiswa ixesha elaneleyo ukulungiselela impendulo.
 - Imibuzo efuna impendulo yomlomo inyinwe yayimibuzo emibini kwiLungu ngalinye ngosuku lwemibuzo.
 - Imibuzo efuna impendulo yomlomo inyinwe yayimibuzo emine ngoMphathiswa, kwiLungu ngalinye ngosuku lwemibuzo.
- Imibuzo efuna impendulo ebhaliwego ayinakuqlatha ngaphezu kwamacandelwana amahlanu.
- Ixesha elenzelwe imibuzo efuna impendulo yomlomo yimizuzu engama-45.

Imibuzo efuna impendulo ebhaliwego

Imibuzo efuna impendulo ebhaliwego kuqheleke ukuba izabalazele ulwazi oluneenkukacha okanye oluneenkukachamanani.

Imibuzo akufuneki inikezele ngolwazi kuphela, ithumele ulovo oluthile, ibe yintetho okanye ibe mide kakhulu.

Imithetho ebalulekileyo malunga nemibuzo efuna impendulo ebhaliwego ilolu hlobo:

- Imibuzo efuna impendulo ebhaliwego ayinakuqlatha ngaphezu kwamacandelwana ali-15.
 - Xa iNdlu ihleli, iLungu lingangenisa imibuzo emithathu efuna impendulo ebhaliwego ngeveki.
 - Xa iNdlu ingahlelanga, iLungu lingangenisa kuphela umbuzo omnye ofuna impendulo ebhaliwego ngeveki.
- Ukuba uMphathiswa onoxanduva akakhange awuphendule umbuzo phakathi kwiintsuku zokusebenza ezili-10 zeNdlu emva kosuku apho umbuzo ububekelwe impendulo ebhaliwego, okanye xa iNdlu ichithakale ngexesha leseshoni, iintsuku zokusebenza ezili-13 emva kokuba umbuzo ububekiwe kuqala kwiPhepha leMibuzo, iLungu lingacela ukuba uNobhala kwiPhepha leMibuzo efuna impendulo yomlomo.

Imibuzo yoqhawuliso

Umbuzo woqhawuliso “yingxoxo-mpikiswano encinane” yemizuzu eli-15 kumbuzo ongaqulathanga ngaphezu kwamacandelwana amabini.

Imithetho eyongezelwego yemibuzo yoqhawuliso ilolu hlobo:

- Inani lemibuzo yoqhawuliso ngosuku inyinwe yaba mithathu.
- Imibuzo yoqhawuliso kuqalwa ngayo ngooLwezine.